

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת בלק הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון רעו), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ואף עברו עריכה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי

מכון אור החסידות

United States

ארץ הקודש

1469 President st.

ת.ד. 2033

Brooklyn, NY 11213

כפר חב"ד 60840

oh@chasidus.net

טלפון: 03-960-4832

718-473-3924

פקס: 03-960-7370

נדפס באדיבות

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237

718-628-6700

תוכן העניינים

ה. מקרא אני דורש
יבאר דכיון שהבא לימלך אין מורים לו הדין ד"קנאין פוגעין בו" לפיכך לא הביאו הכתוב בפירוש אלא רמזו במעשה פינחס, וזהו שכתב רש"י "וידקור את שניהם" – "כיוון כו' וראו כולם שלא לחנם הרגם", שבזה בא ללמד פרטי הדינים דהלכה זו, ויבאר דיוק הלשון "שלא לחינם הרגם".

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ח ע' 150 ואילך)

ה. פנינים – עיונים וביאורים קצרים

ט. יינה של תורה
טוב לחסות בה' מבטוח באדם: מידת הביטחון הראויה בזמן ההכנה לגאולה הפרשה וההפטרה עוסקים בזמנים שקודם הגאולה / שני דרגות באמונה וביטחון / ביטחון בה' יותר על מה שהתורה דורשת / פינחס התנהג במסירות נפש יותר משורת הדין / "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך"

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ח ע' 293)

יד. פנינים – דרוש ואגדה

טו. חדושי סוגיות
פלוגתת הש"ס בפירוש נבואת זכרי'. יביא פירושי הראשונים בהפלוגתא, ויסיק דלכו"ע מצינו מי שיאמר שהאומות יכרתו לגמרי והוא נגד כמה נבואות דלעתיד / יבאר דשקו"ט זו היא גם לדינא לענין מ"ש הרמב"ם בדבר פעולות משיח / יכריח דודאי ליכא מ"ד שיכרתו ממש / יבאר דנחלקו באופן גאולת האומות אם תהי' רק כטפל וסניף מגאולת ישראל או אף גאולה לעצמה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כג עמ' 172 ואילך)

כג. תורת חיים

מכתבי קודש מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בענין הדרך הראוי' בהתעסקות ברפואת הגוף וזרוזה ע"י הוספה בתורה ומצוותי'.

כו. דרכי החסידות

שיחות ואגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש נ"ע, במעלת ספורי חסידים ותועלתם בעבודה בדרכי החסידות.

מקרא אני דורש

שלא לחנם הרגם

יבאר דכיון שהבא לימלך אין מורים לו הדין ד"קנאין פוגעין בו" לפיכך לא הביאו הכתוב בפירוש אלא רמזו במעשה פינחס, וזה שכתב רש"י "וידקור את שניהם" – "כיוון כו' וראו כולם שלא לחנם הרגם", שבזה בא ללמד פרטי הדינים דהלכה זו, ויבאר דיוק הלשון "שלא לחינם הרגם"

א. בסוף פרשתנו: "והנה איש מבני ישראל בא, ויקרב אל אחיו את המדינית, לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל, והמה בוכים פתח אהל מועד. וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו. ויבוא אחר איש ישראל אל הקובה, וידקור את שניהם, את איש ישראל ואת האשה אל קבתה" וגו'.

ובפירוש רש"י: "וירא פינחס – ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו למשה: מקובלני ממך, הבועל ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו: קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא. מיד ויקח רומח בידו וגו'; אל קבתה – כמו 'הלחיים והקיבה'. כיוון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה, וראו כולם שלא לחנם הרגם."

ולפום ריהטא צריך להבין מה בא רש"י להשמיענו באומרו "וראו כולם שלא לחנם הרגם", דלאחר מה שמספר הכתוב (ומבאר רש"י) לפנ"ז, מובן מעצמו שפינחס לא בא "לחנם", ומאי קמ"ל בזה?

ויש לומר, שאליבא דרש"י אין כוונת הכתוב רק לספר כיצד היה בפועל אז, בשעת מעשה, אלא גם ובעיקר כדי להורות את ההלכה בעתיד; על ידי הסיפור על פינחס מרמז לנו הכתוב את ההלכה של "בועל ארמית קנאין פוגעין בו", ולא רק את עצם ההלכה (ש"קנאין פוגעין בו"). אלא גם את הפרטים שבהלכה זו, שלקנאי מותר לפגוע רק בשעת מעשה ולא לאחר מכן.

וזהו שמדגיש רש"י ש"כיוון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם" – כדי ללמד הלכה זו גופא, שפגיעת הקנאי צריכה להיות דוקא בשעת מעשה ולא לאחר מכן.

ב. אמנם לפ"ז יש להקשות לאידך גיסא – אם כוונת הכתוב היא להורות הלכה זו של "קנאין פוגעין בו" על פרטיה, למה נשתנתה הלכה זו משאר ההלכות שבתורה, שהן באות באופן של דין מפורש וברור, ואילו כאן ההלכה רק נרמזת בדרך סיפור בלבד? והביאור בזה:

הלכה זו של "קנאין פוגעין בו" מיוחדת היא בזה ש"הבא לימלך – אין מורין לו" (סנהדרין פב, א), ורק אם נתעורר מעצמו אז מותר הוא בדבר. ולכן אין הלכה זו כתובה במפורש בתורה שבכתב (אלא רק נרמזת באופן של סיפור), שהרי התורה שבכתב יש בה נצחיות מיוחדת:

בתורה שבעל פה, כיון שענינה הוא "דברים שבעל פה", הרי אמנם התוכן של ההלכות הוא נצחי, אך אין זה באופן שהדברים עצמם קיימים ועומדים לפנינו ומתחדשים כל הזמן;

אולם בתורה שבכתב, כיון שמדובר על "דברים שבכתב", הרי הכתב קיים ועומד, באופן שדברי התורה עצמם "מדברים" כל הזמן, גם בשעה זו ממש.

[האריך בענין זה הגאון הרוגוצובי – בנוגע לכתב בכלל (ראה מפענח צפונות פ"ה סל"ב), ובפרט בנוגע לתורה שבכתב (שם פ"ה ס"ב, צפנת פענח על התורה בראשית ה, א)].

ונמצא, איפוא, שאם בתורה שבכתב היה דין ש"קנאין פוגעין בו", היתה זו הוראה קיימת – גם למי ש"בא לימלך"! ולכן נכתב דין זה דוקא באופן של סיפור, כדי שלא יהיה באופן של הוראה קיימת לכל, אלא רק למי שנתעורר מעצמו.

[ובדרך זו יש ליישב קושיית החלקת מחוקק (אבן העזר סט"ז סק"ד), על מרן המחבר, שלא הביא בשולחן ערוך כלל הדין של "קנאין פוגעין בו", אלא רק רמזו (אבן העזר סט"ז ס"ב) בסגנון של סיפור – "אם לא פגעו בו קנאים".

כי, דין זה של "בועל ארמית קנאין פוגעין בו" אין להורותו; וכיון שכל דיני השולחן ערוך הם הוראה לפועל, נמצא שאי אפשר להביא דין זה בתוך השולחן ערוך (אלא רק בדרך סיפור ורמז).

וי"ל שבענין זה שונה השולחן ערוך מספר היד להרמב"ם – ששם כתב במפורש דין זה (הל' איסורי ביאה פ"ב) – כי ס' היד ענינו הוא "מקבץ לתורה שבעל פה כולה", ומביא גם דינים שאינם שייכים בזמן הזה וכו', כך שאין כל דבריו הוראה לפועל עתה; מה שאין כן השולחן ערוך (ועד"ז י"ל בנוגע להטור). ודו"ק].

לקראת שבת

ז

ג. ועדיין צריך לבאר לשון רש"י "וראו כולם שלא לחנם הרגם" – דלכאורה תמוה:

אילו פינחס לא היה מכוון כו', הרי היו חושבים שפינחס הרגם לאחר שנסתיימה העבירה ולאחר שזמרי פרש; ואם כך היה הדבר, הרי שהיה פינחס נחשב הורג נפש שלא כדין, ומחוייב מיתה (כי כל ההיתר לקנאין לפגוע הוא רק בשעת מעשה ממש, וכמבואר בסנהדרין (פכ, א): "שאם פירש זמרי, והרגו פינחס – נהרג עליו")!

אם כן, הרי ענין זה של "כוון" נוגע הוא לדיני נפשות ממש, ורש"י צריך היה לומר "וראו כולם שבדין הרגם" (וכיו"ב) – שעל ידי זה שכוון ניצל פינחס מחיוב מיתה; ומה פשר הלשון "וראו כולם שלא לחנם הרגם", כאילו כל השאלה היתה רק אם היה זה "לחנם" אם לא?!

אלא יש לבאר:

מצינו שיותר לבית דין להעניש, להלקות ואפילו להמית, גם כאלה שמצד עצמם אינם חייבים בעונש זה – "לעשות סייג לתורה, וכיון שרואים בית דין שפרצו העם בדבר, יש להן לגדור ולחזק הדבר, יש להן לגדור ולחזק הדבר כפי מה שייראה להם" (לשון הרמב"ם הל' סנהדרין פכ"ד ה"ד, מסנהדרין מו, א).

ולפי זה מובן בעניננו, שאפילו אם לא היה פינחס מכוון כו', והיו חושבים שהרג את זמרי לאחר שפירש – עדיין לא היו אומרים שהרג נפש שלא כדין ומחוייב הוא מיתה. אלא היו חושבים שהוא הרג את זמרי בתור "סייג לתורה", כיון שראה את הפירצה שהיתה אז בבני ישראל ורצה לגדור ולחזק הדבר על ידי הריגת זמרי (שהוא זה שפרץ ביותר על ידי שרצה להוכיח שארמית מותרת, ובא למשה ואמר לו "אם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך", כבפרש"י פרשתנו (כה, ו)).

[ואף שדבר זה נמסר לבית דין – היו אומרים שפינחס שאל את משה; ובפרט שראו הרי שדיבר עם משה (כשבא לשאלו על ההלכה ד"הבועל ארמית קנאין פוגעין בו"), ומסתבר שלא שמעו מה דיבר עמו, ובמילא היו אומרים ששאל אצל משה אם מותר להרוג את זמרי כדי לגדור פירצת העם].

ולכן לא כתב רש"י "וראו כולם שבדין הרגם" – כי גם אם לא היה מכוון היו חושבים שהרג אותם כדין; אלא ההדגשה היא "שלא לחנם הרגם":

אם היה הורגם לאחר סיום העבירה – היו אומרים שאמנם היה לפינחס היתר להרוג את זמרי, אך אין זה מצד זמרי מחוייב מיתה, אלא מצד ענין אחר ("לעשות סייג לתורה"), וזה שנהרג זמרי מצד עצמו הוא "לחנם" (כלומר: הוא לא נהרג בשביל עצמו אלא בשביל אחרים);

ודוקא על ידי זה שכוון, ראו כולם שהיה זמרי מחוייב מיתה מצד עצמו (וראה צפנת פענח להל' איסורי ביאה פי"ב ה"ה). ומסיימין בטוב.

שם פרשת בלק

לגמרי, כמו"כ בהזכרת שם בלק וודאי אין סתירה ל"שם רשעים ירקב", ואדרבה, בהזכרה זו ה"ה מוסיף בגנאי ורקב הרשע, שמראה לכל שנתבטלה מחשבתו הרעה לגמרי.

(ע"פ לקו"ש חכ"ג ע" 166 ואילך)

ויגר מואב

וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. ויגר מואב

אמר: אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם, אנו על אחת כמה וכמה, לפיכך ויגר מואב (כב, ב-ג ובפרש"י)

בפרשת חוקת כתב רש"י (כא, ג) שישראל "הקיפו ארץ מואב" כי "הם לא נתנו להם רשות לעבור בארצם". ולפי"ז אינו מובן, מדוע פחד בלק שילחמו בו ישראל, והרי כבר ראה שאין פניהם למלחמה?

וי"ל בזה, דהנה על הפסוק "וירא בלק" פירש רש"י (כב, ב) "אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם, אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב", ועפ"ז יש לבאר בפשטות:

בלק חשב שהסיבה שאין ישראל נלחמים בו היא משום שהם יראים ממלחמה, ולא משום שנצטוו "אל תצר את מואב" (דברים ט, ב). מה גם שהיו לו ב' מלכים גדולים שיכל לסמוך עליהם שיעזרוהו.

אבל לאחר שראה שנלחמו ישראל עם סיחון ועוג וניצחום, אז נתערר בליבו החשש שיבואו לעשות גם עימו מלחמה וינצחוהו.

(ע"פ לקו"ש ח"ח ע" 141)

נהגו ישראל לכנות את פרשתנו בשם "בלק". ויש לעיין דהרי אי' בגמ' (יומא לה, ב) שמדין "שם רשעים ירקב" – "לא מסקינן בשמייהו", ואיך מותר לכנות את הפרשה בשמו של בלק?

ובשו"ת יוסף אומץ (סי' יא) תי' החיד"א שזהו ע"ד הדין ד"כל עבודת כוכבים הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה" (סנהדרין סג, ב) ואין בזה הלאו ד"שם אלקים אחרים לא תזכירו" (משפטים כג, ג). וכמו"כ בנדון דידן, כיון ששם רשע זה הוזכר בתורה מותר להזכיר שמו.

אך עדיין טעמא בעי, דהן אמת דמותר להזכיר שמו של בלק, אך מדוע קבעו כינוי פרשה זו דווקא בשמו של רשע?

ויובן זה עפמ"ש היראים (סי' עה) בטעם הדין דע"ז הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה, ד"כיון שהתורה הזכירה שמה ודאי נתבטלה", דאין הכוונה בזה דכל ע"ז הכתובה בתורה נתבטלה, דהרי מצינו ע"ז הכתובה בתורה ולא נתבטלה, כהע"ז דפעור המוזכרת בתורה ולא נתבטלה (ראה סנהדרין ס, ב. סד, א).

אלא שהוא ע"ד הדין ד"מותר להתלוצץ בע"ז" (טושו"ע יו"ד סקמ"ז), כי בהזכרת ע"ז באופן כזה ה"ה מבזה את הע"ז.

וכמו"כ בהזכרת ע"ז הכתובה בתורה, מכיון שכל עיקר כתיבתה הוא להראות שאין בה חשיבות כלל, הרי גם המזכיר ע"ז זו כפי שנכתבה בתורה, כוונתו בזה להראות שאין בה חשיבות, ולגביו "וודאי נתבטלה" הע"ז.

ועפ"ז יובן גם הא דנהגו לכנות שם פרשה זו בשם "בלק", דכמו שבתורה הזכרתו של בלק הוא להראות איך שמחשבתו נתבטלה

יינה של תורה

טוב לחסות בה' מבטוח באדם: מידת הביטחון הראויה בזמן ההכנה לגאולה

הפרשה וההפטרה עוסקים בזמנים שקודם הגאולה / שני דרגות באמונה וביטחון / ביטחון בה' יותר על מה שהתורה דורשת / פינחס התנהג במסירות נפש יותר משורת הדין / "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך"

בהפטרת פרשתנו¹ : "והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים, כמל מאת ה', כרביבים עלי עשב, אשר לא יקווה לאיש ולא ייחל לבני אדם". וה"ז עוסק במידת הביטחון והתקווה בה'.

והנה הזמן בו עוסקת ההפטרה, הוא הזמן דתחילת ימות המשיח, כדמוכח מתוכנה דמצד אחד עוסקת בלעת"ל, ולאידך אינה עוסקת עדיין בהזמן דשלימות הגאולה כשלא יהיה נוגש ומבטל לישראל, וכאומרה: "תרום ירך על צריך וכל אויבך יכרתו. . ועשיתי באף ובחימה נקם את הגויים, אשר לא שמעו" – והיינו שישנם "גויים אשר לא שמעו, וצריכים סיוע מהשי"ת לעשות עמהם מלחמה (כמתואר באריכות בהפטרה). לא זו בלבד, אלא שגם בישראל המצב אינו לגמרי כדבעי למהוי, וכפי שמפרט בהפטרה: "והכרתי כשפים מידיך גו' והכרתי פסליך גו' ונתשתי אשיריך" – והיינו שהרע הוא בתוקף גדול כל כך, שצריך לסיוע מיוחד מלמעלה כדי להכריתו ולנתשו.

1. מיכה ה, ר"ד; ו, א"ח.

לקראת שבת

י

ובזה דמיון בין ההפטרה לתוכן הפרשה²: פרשת בלק עוסקת בתקופה האחרונה במדבר קודם שנכנסו לארץ. ישראל עמדו באותו הזמן ממש "בערבות מואב מעבר לירדן יריחו", מוכנים ומזומנים להיכנס תיכף ומיד לארץ. וה"ז ממש דוגמת הזמן דקודם הגאולה אודותיו נתנבא מיכה בהפטרה. ובפרט ע"פ הידוע³ שאילו זכו, כיון שנכנסו לארץ היו נגאלים גאולה שלימה, שעפ"ז ה"ז ממש אותו הדבר.

ההכנה הראויה והמתאימה לזמן הזה דקודם ביאת המשיח, הוא כהתחלת ההפטרה: "והיה שארית יעקב . . אשר לא יקווה לאיש ולא ייחל לבני אדם": והיינו, שאף שעומדים עוד קודם הגאולה השלימה, מ"מ, יהיה הסדר אשר לא יצטרכו להגיע לטובת בני-אדם, כולל יהודים, וככתוב⁴: ארור הגבר אשר יבטח באדם" – והלא "אדם" אלו ישראל (ד"אתם קרויים אדם, ואין או"ה קרויים אדם"⁵) – ואף להם לא יצטרכו. ורק "ברוך הגבר אשר יבטח בה", והיה ה' מבטחו"⁶.

ומכיון שהפסוק מדבר אודות הזמן שקודם הגאולה, מובן שאינו מתכווין לשלול הנהגה שאינה ראויה לגמרי ח"ו, אלא הנהגה כזו שמשורת הדין אפשר שהיא ראויה, אך בעומק יותר גם לה אין מקום.

ביאור הדברים: על הפסוק⁷ "וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה" אמרו חז"ל⁸ "יכול יהא יושב ובטל, ת"ל בכל אשר תעשה". ומכאן אשר ע"פ תורה יש לעשות כלי מחזיק ברכה בדרכי הטבע, ו"אין סומכין על הנס"⁹; ומכיון שבדרכי הטבע צריכים לבוא לעזרת "איש", ואפילו לאינו-יהודי, הרי שיש מקום ע"פ התורה ל"יקווה לאיש".

[אין זו סתירה לציווי "ארור הגבר אשר יבטח באדם" – כיוון שבוטחים בקב"ה, אלא שבוטחים שהוא ית' ישלח עזרו מקדש בדרכי הטבע].

2. דאין לומר שהשייכות היא רק מפסוק אחד בלבד ("עמי זכור נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו'") – דבוודאי יש גם שייכות כללית בין תוכן ההפטרה לתוכן הפרשה.

3. נדרים כב, ב. וראה שמו"ר רפ"ל"ב. ובכ"מ.

4. ירמיה יז, ה.

5. יבמות סא רע"א.

6. ירמיה שם, ז.

7. ראה טו, יח.

8. ספרי עה"פ.

9. ראה פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב. קיב, ב. וראה ברכות לה, ב: "הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם".

לקראת שבת

יא

ובזאת מתבטא החידוש המיוחד של התקופה דקודם בא המשיח, דאז יהיה זה "כטל מאת ה'" – "שאינ בא לעולם ע"י אדם, ולא יבקשו בני-אדם עליו – כך לא יקווה ישראל לעזרת איש כ"א לה"¹⁰.

[על-דרך המבואר בספרי חסידות¹¹ בפסוק "טוב לחסות בה' מבטוח באדם" – שמהלשון "טוב לחסות בה' מבטוח באדם" עולה לכאורה שגם "בטוח באדם" הוא טוב, אלא ש"טוב" יותר "לחסות בה'";

ומבואר ש"בטוח באדם" קאי על "אדם העליון שעל הכסא" – כלומר בקב"ה. אלא, שזו דרגא כזו באלוקות, המכונה בחכמת האמת בשם "ממלא כל עלמין", דהיינו: שהקב"ה מנהיג ומנהל את כל העולמות. והביטחון בדרגא זו הוא אשר הקב"ה ינהיג ויסובב בדרכי הטבע כפי שצריך להיות, והוא ע"י השתדלות מצידו של האדם.

ולמעלה מזה, "טוב לחסות בהוי" שקאי על הדרגא הגבוהה יותר, הנקראת בסה"ק "סובב כל עלמין", ועניינה אשר הקב"ה אינו זקוק להשתדלות, אלא רק "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך"¹², הקב"ה עצמו יעשה את ה"כלי" ("יכלכלך")!].

כוונתו של הקב"ה אינה לבטל את דרכי והנהגת הטבע, אלא אדרבה, להעלות ולרומם אותה, עד שיהיה גלוי לעין כל חי אשר הטבע מיוחד בתכלית בקב"ה.

ולענייננו: כוונת הכתוב "אשר לא יקוה לאיש" אינה שתתבטל העזרה המגיעה דרך-כלל מ"איש", אלא שבאותו הזמן דקודם ביאת המשיח, יגלה ויראה אשר כל מה שנעשה באמצעות הטבע, אינו אלא עזרת השם.

כאמור ישנו חיוב על האדם לעשות "כלי" והשתדלות להשגת ברכת ה', כנלמד מן הפסוק "וברכך ה"א בכל אשר תעשה", אלא שכלי זה יכול להיות בבי' אופנים:

(א) האדם יודע שלטבע מצ"ע אין שום מציאות, והוא רק כגרזן ביד החוצב בו – בידיו של הקב"ה שאך הוא מנהל את העולם. ועם זאת, מכיון שהקב"ה ציווה "תעשה" – שצריכים לעשות "כלי" בדרכי הטבע, הרי שהטבע מקבל חשיבות מסויימת בעיניו.

(ב) האדם מתעסק בדרכי הטבע רק בגלל שהקב"ה ציווה כך, והטבע עצמו אין לו שום חשיבות בעיניו. הוא רואה בטבע אמצעי בלבד למלא את רצון הבורא.

10. פרש"י עה"פ.

11. לקוטי תורה שמע"צ צ, ד. צא, ב. ועוד.

12. תהילים נה, כג.

לקראת שבת

וזהו הביאור במאמר הגמרא¹³ עה"פ¹⁴ "והיה אמונת עיתך וגו'" – "אמונת זה סדר זרעים", "שמאמין בחי העולמים וזרוע": שאף שהוא דבר טבעי ורגיל שהתבואה צומחת ע"י הזריעה, מ"מ, היהודי זרוע אך ורק שהוא "מאמין בחי העולמים", ו"חי העולמים" ציוה אותו לזרוע – ומכאן ואילך אין זה עניינו והקב"ה ישלח את ישועתו. והיינו, שאינו מתחשב כלל בסדר הרגיל שבאמת ע"י זריעה נצמח, אלא תולה את הכל בקב"ה.

ואף שע"פ תורה הסדר הוא "עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וגו' לא ישבותו" – עם זאת ולמרות זאת, אין לטבע כל תפיסת מקום אצל יהודי; והוא זרוע אך ורק מפני שהוא "מאמין בחי העולמים"!

ההפרש בין שני אופנים אלו, אינו רק בהרגש הלב, אלא הוא יכול לבוא עד לידי פועל

ממש:

כאשר ה"בכל אשר תעשה" תופס חשיבות אצל האדם, והטבע מקבל מקום – אזי ה"תעשה" והתורה ומצוות שלו הם שני עניינים נפרדים. ובמילא, כאשר ישנה סתירה בין התומ"צ להתעסקות בדרכי הטבע [כמו לדוגמא: כאשר האריכות בתפילה עלולה לגרום לאיחור לפגישה חשובה, וכדומה; או שההידור בנתינת צדקה בריבוי יכול לפגום בכמות הכספים שישקיע בעסקיו וכיו"ב],

– הרי שנוצר מצב ד"לאום מלאום יאמץ": דאפילו כשמוותר על התעסקותו בדרכי הטבע לטובת התעסקותו בתומ"צ (כיון שיודע ש"ברכת ה' היא תעשיר" ודרכי הנהגת הטבע מנוהלות ע"י הבורא ית"ש) – הרי שזה באופן של "מלחמה" והתגברות על הנפש הבהמית, ותמיד נשאר גם האפשרות ל"לאום מלאום יאמץ" באופן ההפוך ח"ו – שהצד המנגד על קדושה יתגבר.

אבל כאשר ה"תעשה" לא מקבל שום חשיבות בעיני האדם, וכל עניין ההשתדלות בדרכי הטבע היא אך ורק כדי לקיים את ציוויו של הקב"ה, עד שאדרבה: עצם ההתעסקות בדרכי הטבע נעשה בעיניו עניין של עבודת ה'. אזי לא קיימת אצלו שום מציאות מלבד הרצון העליון, ומובן שמצוה אחת לא יכולה להיות בסתירה למצוה אחרת, ורק להיפך ש"מצוה גוררת מצוה".

לאור האמור לעיל, תומתק השייכות בין ההפטרה לתוכן סיום פרשתנו (חטא בעל פעור, ומסירות נפשו של פינחס לתקן את החטא):

13. שבת לא, סע"א. ושם בתוד"ה אמונת בשם הירושלמי.

14. ישעיה לג, ו.

לקראת שבת

יג

מבואר בחסידות¹⁵ ששורש חטא בעל פעור "שפוערין כו' ומוציאין רעי וזו היא עבודת¹⁶" – היא זאת אשר נותנים תפיסת מקום וחשיבות לתענוגים הגשמיים, שבאמת אינם אלא פסולת מהתענוג שלמעלה.

כיצד יתכן שיעשו עיקר מ(התענוגים הגשמיים שהם בעצם) פסולת? אין אלא כתוצאה מכך שדרכי הטבע חשובים בעיניו, וזה יכול להביא (במשך הזמן) שיעשה מושקע רח"ל בתענוגים גשמיים.

והכפרה על חטא זה היא דוקא ע"י המסירות נפש דפינחס. מסירות נפש כזו, שאפילו מדין תורה "אין מורין לו". והוא לא נתפעל משום דבר והיה בביטול נפלא ועצום לאלוקות. וממנו ניתן הכוח לבוא להכרה אמיתית בהא דדרכי הטבע אינם מצ"ע ורק משום רצונו של הקב"ה, אף שע"פ תורה יש מקום ל"בכל אשר תעשה".

משום הא היה מאורע זה בסמיכות לזמן כניסתם לארץ:

בשעה שהיו במדבר היו חייבים להיות סמוכים ותלויים בביטחון גמור בה' דבר יום ביומו, כיון שבכל יום היו אוכלים את המן, ולא היה נשאר למחר כלום ("לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר"¹⁷). משא"כ אחר הכניסה לארץ נושבת, התחיל להיות הסדר של "תנא סידורא דפת נקט" בדרכי הטבע. וע"כ היה צ"ל קודם לכן מעשה פינחס ללמדם שגם באר"י אין לסמוך ח"ו על הטבע, ואך ורק על הקב"ה.

ובזמנים הללו, הימים האחרונים בגלות, וימי ההכנה לכניסה לאר"י ע"י משיח צדקנו בב"א, אף שעומדים עדיין בחושך כפול ומכופל של זמן הגלות, היפך האתחלתא דגאולה – כפי שרואים במוחש, עכ"ז כיון ש"הנה זה עומד אחר כותלנו" ועד שכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר "כותלי" הגלות בוערים באש:

צריכה להיות הכנה ראויה לביאת המשיח, והיינו השתדלות בעבודת ה' עכ"פ מעין הדרך ד"לא יקוה לאיש גו" – שדרכי הטבע לא יקבלו שום חשיבות, והביטחון יהיה אך ורק בקב"ה.

ומכוח זה שכל אחד ייגאל מהדאגות והטרדות המבלבלות – כיון שהוא מאמין ובוטח בקב"ה, והשתדלותו ב"כל אשר תעשה" היא אך ורק משום ציוויו ית', תהיה "גאולה פרטית" זו הכנה ו"כלי" לגאולה הכללית ע"י משיח צדקנו, ועד שיהיה "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

15. לקוטי תורה ואתחנן יא, ג. ועוד. וראה במבואר כאן גם בלקו"ש ח"ד ע' 1327 ואילך.

16. פרש"י פרשתנו כה, ג. וראה גם סנהדרין סד, א.

17. בשלח טז, יח.

שנאה המקלקלת את הקליפות

ויקם בלעם כבוקר ויחבוש את אתונו
מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה
שחבש הוא בעצמו. אמר הקב"ה רשע כבר
קדמך אברהם אביהם שנאמר וישכם אברהם
כבוקר ויחבוש את אתונו
(כב, כא ובפירש"י)

יש לבאר זה ע"ד הדרוש:

אף ששנאת בלעם "מקלקלת את השורה",
מ"מ הנה כמו שבקללת בלעם נאמר (תצא כג,
ו) "ויהפך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה"
עד"ז יש להשתמש בשנאתו להפכה לברכה.

דהנה אי' בש"ך על התורה (וירא כב, ג)
בנוגע לחבישת חמורו של אברהם "ויחבוש
את חמורו, שכבש החומר", דחבישה זו היא
כבישת חומר הגוף לשעברו לעבודתו ית'.

ועל עבודה זו אמר הבעש"ט (כתר שם
טוב בהוספות סט"ז) "כי תראה חמור – כאשר
תסתכל בעיון בהחומר שלך שהוא הגוף כו',
עזוב תעזוב עמו – לברר את הגוף ולזכור
ולא לשברו בסיגופים". והיינו, שאין לשבור
ולסגף את הגוף, כ"א להעלות את הגוף
ולהכניסו ברשות הקדושה.

אך כמה דברים אמורים, בחמורו של
אברהם. והיינו, בדברים המותרים שאין
בהם צד איסור ח"ו, שבאלו יש להתעסק
בדרך בירור והעלאה לקדושה. אבל בחבישת
"אתונו של בלעם" שהם דברים האסורים,
אין לעסוק בהעלאתם כלל, כ"א יש להתנהג
בדרך שנאה ה"מקלקלת את השורה", לדחות
ולשבור לגמרי את הדברים האסורים, ובכך
גם מהפכים לטוב שנאתו של בלעם.

(עי"פ לקו"ש הכ"ח ע"י 162 ואילך)

נבואת הגאולה ע"י בלעם דווקא

כתב הרמב"ם (הל' מלכים רפ"א) "המלך
המשיח עתיד לעמוד כו', התורה העידה
עליו כו', בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני
המשיחים. במשיח הראשון כו', ובמשיח
האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל
כו' אשורנו ולא קרוב זה מלך המשיח וכו'".

ויש לתמוה, הרי בלעם הי' גוי ושונא
ישראל, וא"כ מדוע הדגיש הרמב"ם הא
דנבואה זו נאמרה ע"י בלעם דווקא?

וי"ל בזה ע"ד הדרוש, דהנה רצון בלק הי'
שבלעם ישתמש בכח נבואתו לקלל את בני
ישראל ר"ל, ותמורת זאת הנה נוסף לזה שלא
קלל את בני ישראל, הוצרך גם להשתמש
בכחו זה, כח הנבואה, לברך את ישראל.

וזהו מה שהדגיש הרמב"ם דנבואת
הגאולה נאמרה "בפרשת בלעם", דגם בגאולה
העתידה לבוא כן יהי' אצל אומות העולם.

דתמורת זאת שבזמן הגלות שולטים הם
על ישראל, ומשתמשים בשליטה זו להצר
לישראל ר"ל, הנה בזמן הגאולה לא רק שלא
ישלטו על ישראל ויצרו להם, הנה ישתמשו
בתקיפותם ושליטתם לעזור ולסייע לישראל,
וכמ"ש (ישעי' מט, כג) "והיו מלכים אומניך
ושרותיהם מניקותיך".

(עי"פ לקו"ש הכ"ג ע"י 171)

חדושי סוגיות

פלוגתת הש"ס בפירוש נבואת זכרי'

יביא פירושי הראשונים בהפלוגתא, ויסיק דלכו"ע מצינו מי שיאמר שהאומות יכרתו לגמרי והוא נגד כמה נבואות דלעתיד / יבאר דשקו"ט זו היא גם לדינא לענין מ"ש הרמב"ם בדבר פעולות משיח / יכריח דודאי ליכא מ"ד שיכרתו ממש / יבאר דנחלקו באופן גאולת האומות אם תהי' רק כטפל וסניף מגאולת ישראל או אף גאולה לעצמה

א.

יביא פירושי הראשונים בהפלוגתא, ויסיק דלכו"ע מצינו מי שיאמר שהאומות יכרתו לגמרי והוא נגד כמה נבואות דלעתיד

איתא בסנהדרין (קיא, א) לענין נבואת זכרי' דלעתיד: והי' בכל הארץ נאום ה' פי שנים בה יכרתו יגועו והשלישית יותר בה (זכרי' יג, ח), אמר ר"ל שלישי של שם. וברש"י: "שב' חלקים של כל העולם יהיו נכרתים וחלק ג' יוותר בה, ואיזה חלק שלישי כל שלישיות שיש לשלש אנו משלשים שמנח נפרדו כל העולם וג' בנים היו לו הרי שלישי בנוי שם ושלישי של שם הוא ארפכשד כדכתיב "בני שם עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם" ומסתמא בזרעו של ארפכשד יהי' שארית וישראל יוצאים ממנו ושלישי של ארפכשד שהוא שלישי

(1) כ"ה בזכרי' שם. ובסנהדרין (וכן בע"י שם) ובמדב"ר שהובאו לקמן – "ויגועו".

לקראת שבת

של שם שהוא שלישי של נח יוותר וכל העולם יכרת, ולדברי ר"ל נמצאו ישראל מתמעטין ביותר שמארפכשד יצאו ישראל כדכתיב בפ' נח ארפכשד הוליד את שלח ושלח הוליד את עבר ועבר הוליד את פלג עד אברהם, וכשאתה מחלק לג' חלקים זרעו של ארפכשד כגון בני ישראל וישמעאל שהן בני אברהם ובני לוט ובני הרן וכן שאר האומות שיצאו ממנו לג' חלקים שמא ישראל יהיו מרובין וקרובין להיות כנגד כולם ולא יגיעו כל זרע ארפכשד להיות פי שנים אא"כ משלימין ישראל רובן או חציין ונמצאו ישראל מתמעטין בתוך פי שנים".

וממשיך בש"ס: אמר לי' ר' יוחנן לא ניחא לי' למרייהו (להקב"ה (רש"י)) דאמרת להו הכי (שאתה ממעט אותן כל כך (רש"י)) אלא אפי' שלישי של נח. וברש"י: "כלומר מכל בני נח דהיינו מכל העולם כולו יוותר השלישי, ומסתמא אותו חלק הג' שישראל בו יהי' שארית ואם אין ישראל מרובין כל כך להיות אחד מג' שבעולם יהיו הגרים וחסידים עובדי כוכבים להשלים לשלישי ואם הם מרובין להיות יותר מחלק השלישית יתמעטו קצת, ומ"מ לרבי יוחנן אין ישראל מתמעטין כל כך כמו לדברי ר"ש בן לקיש. מ"ר".

ולאח"ז הביא ברש"י פירוש אחר בפלוגתת ר"ל ור"י: "לישנא אחרינא, שלישי של שם [שיטת ר"ל] – והשלישית משמע שני שלישי לכך נאמר שלישית, שלישית של שלישי לשם, וכתיב "ובני שם עילם ואשור וארפכשד" וישראל מארפכשד הווי ושלישית מארפכשד שהוא שלישי לשם יוותר היינו שלישית מישראל. אלא שלישי שלישי של נח [שיטת ר"י] – כלומר, כולו ארפכשד יוותר בה שהוא שלישי שלישי של נח דשם הי' בן שלישי של נח כדכתיב (בראשית י, א) "בני נח שם חם ויפת" וארפכשד שלישי לשם. ועיקר".

היינו, דלפירוש הא' ברש"י מצינו לכו"ע שאפשר יכרתו אף מישראל, ולפי' הב' (שהוא "עיקר") בזה איפליגו דלר"י ודאי לא יכרתו מישראל, ולר"ל אף ישראל מתמעטין.

העולה מזה, לב' פירושים הנ"ל, שהאומות ודאי יכרתו אף לר' יוחנן (וכ"ה לפי' הא' ביד רמ"ה דלהלן), וכל הפלוגתא היא רק אם ישראל נכנסין אף הם ב"פי שנים בה יכרתו", שבזה נחלק ר"י לומר דלא יכרתו. ולב' פירושים אלו, מה שאמר ר"י "לא ניחא למרייהו" היינו רק לענין ישראל².

ומצינו עוד בראשונים, דיש מי שפירש (יד רמ"ה לסנהדרין שם בפ"י הב'), שישראל ודאי יוותרו כולם לכו"ע, ואיפליגו רק לענין האומות עצמן אם אף הם נכללין ב"שלישית יותר בה", ולר"י "אומות העולם קא קפיד נמי" (שלא יכרתו כולן). ולפירוש זה, אף האומות

שיתאים החשבון ד"והשלישית", וכהמשך פירש"י "ואם הם מרובין להיות יותר מחלק השלישית יתמעטו קצת ומ"מ לר"י אין ישראל מתמעטין כ"כ כמו לדברי ר"ל".

2) כי מ"ש רש"י (ד"ה לא ניחא) "ואם אין ישראל מרובין כל כך להיות אחד מג' שבעולם יהיו הגרים וחסידים עובדי כוכבים (אוה"ע) להשלים השלישי" – אין זה לפי שר"י קפיד גם עליהם, כ"א רק כדי

לקראת שבת

ז

לאו דווקא יכרתו ויושמדו לגמרי, אלא פלוגתא היא אם כולן יכרתו או רק חלקן. וסיים שם על פירוש זה "והכי מסתבר"³.

מיהו לכו"ע, אף לפי זה דלר"י לא כל האומות יכרתו – מ"מ, ריש לקיש ודאי ס"ל דכל האומות יכרתו⁴, "יגועו"⁵. המורם מזה דמצינו ודאי לכל הפירושים מי שיאמר דהאומות יכרתו ויושמדו כולן לעתיד.

ועד"ז מצינו במפרשים על הכתובים דפרשתנו שיכרתו האומות, והוא בנבואת בלעם המדברת בעיקר אודות הזמן שלאחרי ביאת המשיח, "באחרית הימים"⁶ – ובלשון הרמב"ן (ע"ה"ת שם): "והנבואה הזאת לימות המשיח היא"⁷, שזהו תוכן הכתוב "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל" (כד, יז), היינו מלך המשיח⁸ – שנזכר בכתוב בנבואה זו "ומחץ פאתי מואב וקרקר כל בני שת". דבכתוב זה מצינו בכללות ב' פירושים: בתרגום אונקלוס תרגם "וישלוט מכל בני אנשא"⁹. אבל באב"ע פירש, "כמו מקרקר קיר (ישעי"כ, ה) והטעם הורס", היינו ענין של הרס וחורבן¹⁰. וכן משמע בתיב"ע ותרגום ירושלמי, שלדבריהם¹¹ הודגש כאן ביטול והריגת האומות¹². ונראה שנחלקו המפרשים כאן אם יכרתו ויושמדו

שם. באברבנאל כאן, וכן באוה"ח פסוק יז ד"כל הנבואה במלך המשיח נאמרה" (אלא שמחלק הפסוקים לב' האופנים ד"בעתה" ו"אחישנה").

(8) ראה רמב"ן, אברבנאל ואוה"ח שם. וראה ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. דב"ר פ"א, כ. תרגומים ע"פ. וברמב"ם שם מפרש דרך כוכב מיעקב על דוד וקם שבט מישראל על משיח. ועד"ז מפרש תחלת הכתוב "אראנו גוי" וסיומו "ומחץ גוי". וכן הפסוק שלאח"י. וראה בארוכה לקו"ש ח"י"ח ע' 278 ואילך (וראה גם שם ע' 272 הערה 18).

(9) וכ"ה לפי הרמב"ם שמביא ע"ז הכתוב (זכרי' ט, י) "וחשלו מים עד ים". ובפרש"י ע"ה"פ "ל' קורה כו" (וראה לקו"ש ח"י"ג ע' 89).

(10) ועד"ז ברלב"ג כאן "שיהרוס אותם וירמסם כטעם מקרקר קיר" (וראה שם בסופו התועלת הי"א). וכן באברבנאל כאן. וראה גם רד"ק בספר השרשים ערך קיר, וראה גם שם בע' קרקר (בסיוס אות ק). ובספר השרשים לר"י בן גינאח (סוף אות ק').

(11) בתיב"ע כתבו בהמשך למלחמת גוג: וירוקן כל בני דשת משירייתי' דגוג דעתידין למסדרא סדרי קרבא בישראל ויפלו פגריהן כולהון קדמוי. ובת"י: וירוקן וישעי כל בני מדינחא.

(12) ועד"ז מצינו ב' פירושים בהפסוק שלאח"ז

(3) וראה גם חדא"ג מהרש"א סנהדרין שם: וא"ל ר"י לא ניחא למרייהו דישאל ודכשרי אוה"ע לימא להו הכי שיתמעטו כ"כ.

(4) "כל העולם יכרת" (ל' רש"י סנהדרין שם).

(5) בתו"א קב, ב (הובא גם באוה"ת (יהל אור) לתהלים קיז, (ע' תמז)) "וכנוכר במדרש דבאלף השביעי יהי שליט בניא כליו ושני שלישי ישרו כו"א. ומפרש ד"מ"ש (צפני"ג, ט) אהפוך אל עמים שפה ברורה אותן העמים הם בני שם ויפת דוקא ולא חם אבי כנען". וביהל אור שם מפרש ד"חם להיותו מקו השמאל נפל בג"ק שלמטה מק"נ שאין להם בירור אבל זרעו של שם ויפת הם מק"נ". וראה גם אוה"ת (יהל אור) שם סז, ה (ע' רל ואילך). וראה גם ע"ד ב' הביוריים באומות – אוה"ת סוכות ע' א'תשסז ואילך. ועוד. וראה ספר הליקוטים דא"ח צ"צ ערך אומות העולם. ספר הערכים-חב"ד ח"ב ערך הנ"ל ("ס"א; ס"ב סק"ג; סט"ו). וש"נ.

(6) כד, יד. בת"א שם "בסוף יומיא". ובתיב"ע ותי"י "בסוף עקב יומיא".

(7) וראה רמב"ם הל' מלכים רפ"א ובלח"מ

(א) ועד"ז הוא באוה"ת בראשית כרך ו תתשכז, א. ובסה"מ תקס"ג ח"א ע' פא: וכמארז"ל "שלישית יהי' כלה כו".

לקראת שבת

האומות לעתיד. ופירוש האב"ע ב"וקרקר כל בני שת" הוא לנבואה הנ"ל דזכרי'.

ולכאורה הוא תימה ופלא גדול, היאך נאמר שיכרתו כל האומות בימי המשיח, הא כמה וכמה נבואות שנתפרשו בכתובים בנוגע לזמן העתיד – הם לענין האומות לעתיד לבוא¹³. מתחיל מהתחלת ישעי' (ב, ב ואילך): "והי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית ה' גו' ונהרו אליו כל הגוים והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה גו' ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים גו'", עד לנבואה שבסיום ישעי' (סו, יח ואילך) "לקבץ את כל הגוים והלשונוות ובאו וראו את כבודי גו' והגידו את כבודי בגוים והביאו גו'". וכן הנבואה (צפני' ג, ט) "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד". וכן בכ"מ בנביאים¹⁴.

ב.

יבאר דשקו"ט זו היא גם לדינא לענין מ"ש הרמב"ם בדבר פעולות משיח

ונראה לומר, דשקו"ט הלזו אם יכרתו כל האומות לעתיד – אינו ענין רק לפירוש הכתובים, אלא מצינו מזה נפקותא לדינא:

בספר היד (הל' מלכים ומלחמותיהם¹⁵ פי"א ה"ד) כתב הרמב"ם, שאחת מפעולותיו של משיח תהי"ו¹⁶ "ויתקן¹⁷ את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר (צפני' ג, ט) אז אהפוך אל עמים

(14) ראה לדוגמא: מיכה ד, א ואילך (כהפסוקים בישעי' ב, ב ואילך). זכרי' ב, טו (ראה רד"ק שם, יד).

(15) זהו השם המלא – כבהקדמת הרמב"ם ב"מנין המצות על סדר הלכות הרמב"ם" ובהכוותרות בריש ספר שופטים וריש הל' מלכים. וראה לקו"ש ח"ח ע' 276 ובהערה *38 שם.

(16) כ"ה הפי' לפי הדפוסים שלפנינו. אבל בכתי"י ודפוסים שלא שלטה בהם בקורת הצנזור לא קאי בהמשך להפעולה של משיח – ראה לקו"ש שם הערה 37. אבל גם לפי"ז מובן שזהו אחד מהענינים שיהי' בזמן מלך המשיח, כסיום לשון הרמב"ם (בכתי"י ודפוסים הנ"ל – הועתק בלקו"ש שם ס"ע 283): "וכשיעמוד המלך המשיח באמת כו' מיד הם כולן חוזרין ויודעים ששקר נחלו אבותיהם ושנביאייהם ואבותיהם הטעום". שלכן הרי "כל הדברים האלו של ישוע הנוצרי ושל זה הישמעאלי . . אינן אלא ליישר דרך למלך המשיח ולתקן את העולם כולו כו'". עיי"ש.

(17) ראה לקו"ש שם השינויי נוסחאות בהמשך לשון הרמב"ם שם.

(כד, יח) "והי' אדום ירשה והי' ירשה שיער אויביו" – אם הוא מלשון ירושה (כפי' הת"א, וכמפורש ברד"ק בס' השרשים ע' ירש. וכ"ה לפי הרמב"ם בהל' מלכים שם): או מלשון תריכין (כתיב"ע כאן) – גירושין, או השמדה וכליון (ראה ספר השרשים לר"י בן ג'נאח ערך ירש. ת"י כאן. וראה ראב"ע כאן "מגזרת ואם לא תורישו" (מסעי לג, נה)).

(13) ואין לתרץ דהכוונה כאן היא להרס וחורבן של הממלכה והאומה ולא השמדה ואיבוד בני אדם בתור יחידים, ובהנבואות (שהובאו בפנים) הכוונה רק שיהיו אנשים מאוה"ע – כי' א) בפסוק מפורש "כל בני שת", שמורה על כל בני אדם – ראה ראב"ע כאן "כמו בני אדם"³. ועד"ז הוא באברבנאל. ועוד. וכלשון הת"א "כל בני אנשא". וכדמוכח גם מהנבואה בזכרי' שהובא לקמן לעיל בתחילת הסעיף. (ב) לאידך: מלשון הנבואות בכ"מ משמע שלעת"ל יהיו גם אומים וגוים (ולא רק כאנשים יחידים).

(ב) ולהעיר מפרש"י כאן "כל האומות". וראה רמב"ן ודעת זקנים מבעה"ת. ועוד.

לקראת שבת

יט

שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו¹⁸ שכם אחד". ובפרק שלאח"ז (פ"ב ה"א) הסביר הרמב"ם את נבואת ישעי' (יא, ו) "וגר זאב עם כבש" – "שיהו ישראל יושבין לבטח עם רשעי העולם¹⁹. . ויחזרו כולם לדת האמת ולא יגזלו ולא ישחיתו אלא דבר המותר בנחת עם ישראל²⁰".

והנה, ידוע שהרמב"ם בספר היד שהוא ספר הלכות לא נחית סתם לענין המאורעות העתידין לבוא, אלא באותן הדברים הנוגעים להלכתא²¹ בפועל, וכמו שכינה את חיבורו זה בסוף הקדמתו – "הלכות הלכות". וא"כ צ"ל דלא רק אותן העניינים שמנה בתחילת ההלכה בתיאור אופן וסדר גילוי המשיח וסימניו נוגעין לדינא לידע על פי הסימנים כו' שזוהו "משיח בודאי"²²]ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו כו' ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמת ה' הרי זה בחזקת שהוא משיח אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי"] – אלא אף במ"ש בסיום ההלכה (לענין מה שיעשה המשיח לאחר שכתב יודע שהוא "משיח בודאי") נתכוין הרמב"ם להשמיע לדינא בקשר להדיעה וההכרה ד"משיח בודאי".

דצריך לידע שמשיח יבנה "מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל" ויביא לגאולת כלל ישראל, ובמילא תהי' שלימות הלכות ומצות התורה, כמו שפרט בריש פרק יא שם (וכפי שנתבאר כבר בארוכה במ"א²³), וצ"ל גם האמונה וידיעה במה שיפעל את הגאולה בכל העולם כולו: "ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד".

וי"ל יתירה מזו, שדבר זה נוגע להלכה לא רק לענין האמונה והידיעה דישראל בביאת משיח, אלא אף לענין הנהגת ישראל עתה בזמן הזה, דהנה, הרמב"ם פסק (הל' מלכים פ"ח ה"י) "צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח", וכיון שמשיח אף הוא יפעל לתקן "את העולם כולו לעבוד את ה'". אהפוך אל עמים וגו", נמצא, שענין הפעולה על אוה"ע "לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח" הוי מעין והכשרה²⁴ לביאת ופעולת משיח צדקנו בזה²⁵.

משיח, ובסדר זה דוקא. וראה לקו"ש ח"ה ע' 149.
23) ראה לקו"ש ח"ח ע' 277 ואילך. וראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 249 ואילך.

24) כי דין זה "לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח" הוא בכל זמן, ולא רק בזמן שהיובל נוהג כדין גר תושב שאין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג (רמב"ם הל' ע"ז פ"י ה"ו). הל' מילה פ"א ה"ו. הל' איסורי ביאה פ"ד ה"ח), כמדובר כמ"פ. ונת' בארוכה בלקו"ש חכ"ו ע' 134 ואילך. ואכ"מ.

25) ולכן נוגע ביותר בסוף זמן הגלות שכל אחד ישתדל להשפיע על אוה"ע (בדרכי נועם ובדרכי

18) בפסוק "לעבדו" (בלא וא"ו), אבל כ"ה בדפוסי וכת"י הרמב"ם. וראה לקו"ש חלק כ"ג ע' 103 הערה 79.

19) בדפוס הנפוץ "רשעי עכו"ם" (מיראת הצענזאר?), אבל בדפוס רומי ר"מ הוא כבפנים. וברמב"ם הוצאת שולזינגער בסופו "רשעי אומות העולם".

20) בדפוס רומי הנ"ל "כישראל".

21) להעיר דבהכותרת לפרקים יא-יב דהל' מלכים בדפוס ויניציאה רפד, שי – הל' מלכים ומלחמות ומלך המשיח.

22) שבפשטות זוהי ההלכה שבזה לידע סימני

לקראת שבת

ויעפ"ז יומתק מה שהלכה זו (ועד"ז שאר ההלכות לענין בני נח (פ"ט וי"ד שם)) הזכיר הרמב"ם בהל' מלכים, בסמוך וקודם לדיני והלכות מלך המשיח²⁶.

ג.

יכריח דודאי ליכא מ"ד שיכרתו ממש

והנראה בזה, בהקדם הביאור בהנבואה ד"פי שנים בה יכרתו ויגועו", דלכאורה תמוה ביותר – איך אפשר להא שלעתיד יכרתו כל האומות, הא "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו" (תהלים קמה, ט. ואפילו על בע"ח (ב"מ פה, א)). דאף שמצינו כמה מאורעות כיו"ב, מתחיל מדור המבול ש"וימח את כל היקום" (נח ז, כג); "קץ כל בשר בא לפני" (נח ו, יג) – הא נתפרש הטעם בזה, שזהו מחמת ש"מלאה הארץ חמס מפניהם" (שם), "השחית כל בשר את דרכו על הארץ", משא"כ בנבואות הנ"ל שנשמע מן הלשון דענין נבואה זו אינו (כשאר נבואות) על אודות העונש דרשעי אוה"ע מחמת ההשחיתה שלהם כו', אלא אודות ההרס (קרקר) ד"כל בני שת" – כל בני האדם, כולל גם חסידי אומות העולם²⁷ [וכנ"ל סעיף א, ד"והשלישית יותר בה" – "אלו ישראל", ישראל לבדם].

ומה גם שעל הזמן דלעתיד נזכר בכמה נבואות שאז יהי גילוי הקדושה כו', ואיך ייתכן שיהי אז הירוס והשמדה דכל האומות.

ובפשטות הי' נראה ליישב, דפירוש "פי שנים יכרתו יגועו" (ועד"ז הכתוב "וקרקר כל בני שת") אינו שתהי' מגיפה ומיתה ע"י פעולה של הירוס והשמדה (היפך הרחמים), רק שלא יהי' להם המשך הדורות להוליד צאצאים, שייבטל מהם כח ההולדה, ובמשך הזמן יהי' במילא (באופן טבעי) "יכרתו ויגועו"²⁸.

ואין להקשות, דהא גופא (שלילת כח ההולדה) הוא בסתירה ל"ורחמיו על כל מעשיו" – שהרי ידוע²⁹ דטבע ההולדה הוא מעין כח בלתי גבולי שאינו מטבע הנבראים מעצמם שהם גבוליים³⁰, רק הוא מתנה וטבע מחודש בהם מן השמים, וא"כ שלילת כח זה אינו

27 שקבלו ז' מצות ב"נ ונזהרים לעשותן (רמב"ם שם פ"ח הי"א) שאינו בדין דיהרג (שם הי"ג), ואדרבה, להרמב"ם (שם הי"א) יש לו חלק לעוה"ב.

28 להעיר מעונש כרת כו' הנאמר בתורה.

29 ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך. המשך שמח תשמח תרנ"ז ע' 5 (סה"מ תרנ"ז ע' קעז) ואילך. ד"ה ואתם הדבקים תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו ע' רכ"ז) פ"ד. ובכ"מ.

30 ואינו נמצא אפילו במלאכים (לקו"ת שם. ביאורה"ז ה, ד ואילך).

שלום) שיקיימו את המצוות שלהם, כמשנ"ת כמ"פ (וראה לקו"ש שם ע' 140 ואילך).

26 ולהעיר שהרמב"ם מסיים הדינים השייכים לב"נ בסוף פ"י דהל' מלכים (לפני ההלכות דמלך המשיח) "צוו חכמים לבקר תוליהם ולקבור מתיהם עם מתי ישראל ולפרנס ענייהם בכלל עניי ישראל מפני דרכי שלום. הרי נאמר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו ונאמר דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום" – ראה לקמן בפנים. ולהעיר דבגיטין סא, א (וכן בתוספתא שם ספ"ג) איתא רק "מפני דרכי שלום". ואכ"מ.

לקראת שבת

כא

כמו שמתבטל דבר מן הטבע ונלקח מן האדם, רק אין מוסיפין לו טבע מיוחד זה שמעצם טבע האדם אינו קיים בו³¹.

איברא, דלביאור זה עדיין יש להקשות טובא. חדא, דכיון שענין האומות לעתיד יהי "אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד" (צפני' ג, ט) — מה טעם לבטל (אפילו במשך זמן) מציאות מי שקורא ועובד לבורא. ותו, הא מפורש בנבואה "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מיניקותיך" (ישעי' מט, כג), "ועמדו זרים ורעו צאנכם" (שם סא, ה. וראה ברכות לה, ב), ואף ריש לקיש עצמו אמר (שבת לב, ב) "כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו ב' אלפים וח' מאות עבדים", וא"כ, איך אפ"ל שכל האומות יכרתו (במשך הזמן).

ועל כרחק צ"ל, דלכל הפירושים ודאי אין הכוונה שתבטל ממש מציאות האומות לעת"ל³², אלא ודאי ישארו קיימין אף לעתיד. וצריך לבאר בדרך אחרת פלוגתת הש"ס הנ"ל.

ד.

יבאר דנחלקו באופן נאולת האומות אם תהי' רק כמפל וסניף מגאולת ישראל או אף גאולה לעצמה

ויש לומר בדרך חידוש, דכל השקו"ט איך לפרש הכתוב "וקרקר כל בני שת" והנבואה ד"פי שנים בה יכרתו ויגועו והשלישית יותר בה" הם לענין האופן היאך יהי' גדר מציאותם של האומות לעתיד.

פירוש, דבימי המשיח שאז לא תהי' שום חשיבות ומציאות בעולם שהיא נגד התורה, כמו שנזכר (בזכרי' יג, ב) (קודם הכתוב "פי שנים גו'") "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", לא תהא מציאות של בני אדם אויבי ה' ורשעים, אלא אחר שיקבלו האויבים ורשעים עונשם, כמבואר בכמה נבואות³³, יהי' "ויתקן את העולם כולו (מדבר חי צומח דומם) לעבוד את ה'" (רמב"ם שהובא לעיל) [וכמו שפרש"י הכתוב (ואתחנן ו, ד. וראה ספרי שם) "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", "ה' שהוא אלקינו עתה ולא אלקי העובדי כוכבים הוא עתיד להיות ה' אחד שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ונאמר (זכרי' יד, ט. וראה פסחים נ, א) ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד]. ובזה נחלקו כמשי"ת.

דהנה, עיקר גילוי הקדושה דלעתיד הוא רק לישראל, כיון שכל בריאתם ומציאותם של שאר האומות היא רק טפילה להיות לסיוע ועזר לקיום התורה בישראל (ולעתיד לא

כל בני שת ולא אמר ומחץ כי לא יתאבדו כל האומות לעתיד לבא ועליהם נאמר בנבואה הנער בן מאה שנה וגו'. וראה גם מ"ש שם פסוק יט. (33) ראה לדוגמא בישעי' סו, יח. צפני' ג, ט.

31) ראה אגה"ק ס"ך (קלב, א ואילך) בענין תדשא הארץ גו'.

32) וראה אוה"ח כאן סוף פסוק יח: ולזה וקרקר

יהיו מנגדים שאינם ממלאים תפקידם האמיתי לסייע לישראל (כנ"ל), שכל קיום האומות הוא "בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית"³⁴. כשם שהגאולה עצמה היא בנוגע לישראל שגלו מארצם – "וקבץ נדחי ישראל" (רמב"ם שהובא לעיל), וגאולת העולם כולו היא תוצאה וסניף שהוא טפל לגאולת ישראל. ולכך יש לחקור בזה היאך יהי' קיומם:

בדרך אחת אפשר לומר שאכן כל ענין הגאולה יהא אצל האומות רק בדרך של פרט וטפל, ויהי' ניכר וגלוי אף בגאולתם איך שעיקר הגאולה של ישראל היא. או י"ל בדרך אחרת, דבגאולתם תהי' ניכרת אף גאולה כענין בפ"ע.

הסברת הדברים:

להאופן הראשון נמצא, שעיקר ענין המשיח הוא בשביל ישראל, שילמדו תורה ויקיימו הדינים בשלימותם, ולכן, אין די במה שלא יהי' על ישראל "שעבוד מלכיות", וצריך לזה אף שהנהגת כל העולם תהי' כדבעי – "לא יגזלו ולא ישחיתו" (רמב"ם שהובא לעיל), שאז יהי' העולם מקום מוכשר לקיים התורה ע"י ישראל (והאומות מסייעין לישראל, כנ"ל).

אבל להאופן השני, הגאולה שתהי' בעולם (אף שהיא תוצאה מגאולת ישראל) אינה רק כפרט מגאולת ישראל, אלא אף ענין בפ"ע³⁵; פירוש, דבכל העולם יהי' ניכר (לא רק מה שהוא מסייע לישראל, אלא) גם בירור וזיכוך כולו מחמת עצם היותו בריאתו של הקב"ה³⁶.

והם הם ב' השיטות הנ"ל בסנהדרין, אי נכללין אוה"ע ב"והשלישית" או לאו. דלהאופן הא' הנ"ל, שגאולתם היא רק בדרך טפל, נמצא שמציאותם שהיתה עד עתה כעיקר בפני עצמם תיבטל לגמרי, ולא רק בתורת אומה אלא אף בתורת יחידים. ומצינו דוגמתו בהלכה, בעבד שכל מציאותו טפילה לאדונו ואינו מציאות לעצמו, ד"כל מה שקנה עבד קנה רבו" (ראה קידושין כג, ב. וראה רשב"א שם).

משא"כ לאופן הב', שתהי' גם תכלית בפ"ע בגאולתם מלבד היותם טפלים לישראל, שהוא בירורם וזיכוכם בעצמם, נמצא שאין מציאותם בטילה. וזהו "וקרקר כל בני שת", שמשחיש שלוט "בכל בני אנשא" – היינו שאף האומות הם "בגדר מציאות" ששייך עליהם (בפ"ע) ענין השליטה דמשיח.

ולדעת ר' יוחנן (לפירוש הא' שהובא לעיל), אף על האומות נאמר "לא ניחא למרייהו דאמרת להו הכי", היינו, שלא ניחא לי' להקב"ה (בתור מרייהו דאוה"ע) שלא תהא נכרת בהם גאולה בפ"ע. ולכך ס"ל דאף האומות בכלל "והשלישית יותר בה".

34 פרש"י ר"פ בראשית. וראה תנחומא (באבער) בראשית יוד. אותיות דרע"ק ב.
35 להעיר מפרש"י נצבים ל, ג: ואף בגליות שאר האומות מצינו כן כו'. וראה לקו"ש ח"ט ע' 180 ואילך.
36 להעיר ממרוז"ל מגילה (י, סע"ב): אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין ביים ואתם אומרים שירה.

רופא כל בשר

השקלא וטריא ופלפול בעניני הרפואה אין זה שייך אליו

נודעתי מ... ע"ד המצאו בכיה"ח וע"ד מצב בריאותו.

ונצטערתי לשמוע כי נפל ברוחו, ולפלא גדול על כת"ר אשר בטח למותר לבאר לדכוותי מידת הבטחון, ובפרט שהוא מהאנשים אשר ראו נסי הקב"ה בגלוי ובעיני בשר ויודעים אשר השי"ת רופא כל בשר ומפליא לעשות, הנה פליאה היא אחר פליאה.

ולו יתחשב עם דברי, יחדל להרהר מעניני רפואה ונכון יהי' לבו בטוח בהשי"ת שישלח לו רפואה קרובה, ויקבע בדעתו אשר אין לו כל יסוד להיות אראפגעפאלן בא זיך [לפול ברוחו] ח"ו.

ואף שצריך לעשות כלים בדרך הטבע, היינו לשמור הוראות הרופאים, יש להבדיל בין שני הדברים:

שבעניני רפואה צריך הוא להעסיק רק את כח המעשה שלו, משא"כ כח המחשבה וההרהור, כיון שאינו רופא, ויש לו חלק בלימוד התורה, צריך הוא להשתמש בכחות אלו רק בעניני תורה ומצות.

והשקלא וטריא ופלפול בעניני הרפואה אין זה שייך אליו, ובמילא חבל על הזמן שנותן על זה, וכיון שבמקצוע חכמת הרפואה מיותר הוא כח שכלו, הרי בטח ניתן לו הכח

לקראת שבת

להשתמש בו במקצוע אחר (שלדעתי הוא עסק התורה וכו') וא"כ חסר הוא שם. והעולה היא בשתים, חסרון במקום אחד ומיותר במקום השני.

ובהתבוננות אפילו לשעה קלה בכל זה, הנה ישמח לבו שזכה השי"ת שיוכל לעסוק בתורה ויוסיף אומץ בזה, ויאיר את הד' אמות שלו וע"ד פסק רז"ל אשר כל העיר היא כד' אמות שלו, ויאירם בנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

אקוה אשר יתקבלו אצלו דברי הנ"ל, ויחרות בלבו צווי הבעש"ט עה"פ עבדו את ה' בשמחה.

בברכה לבריאות הנכונה, המחכה לבשורות טובות.

(אג"ק ח"ו אגרת א'תרכח)

ירא שמים צריך להשמע לרופא

שמחתי בקבלת הידיעה אשר ברשיון הרופא חזר הביתה. ויהי רצון מהשם יתברך שילך הלוך ומצבו הלוך וטוב.

בודאי למותר לעוררו, אשר התורה נתנה רשות לרופא לרפאות, ובמילא זהו ענין דאורייתא, ולא כאלו הטועים לאמר, שירא שמים צריך לא להשמע להרופא אלא וכו', ונהפוך הוא.

והרי ידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) שאמר לבנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, בהראותו על ידו הק' "זע ווי טייער דאס איז, אז אויף דעם האט מען אויסגעגאסען אזויפיל תורה ומצות" [ראה כמה יקרה היא (יד זו) שעבורה 'שפכו' כ"כ הרבה תורה ומצוות].

ופתגם רבנו הזקן "מי האט גאר קיין השגה ניט ווי טייער עס איז בא השם יתברך א גוף פון א אידען" [אין לנו כל מושג עד כמה יקר אצל השם יתברך גופו של יהודי].

והשי"ת יצליחו וימהר חזרתו לאיתנו על ידי הנהגה כפי הוראת הרופא, שלוחו של הרופא כל בשר ומפליא לעשות. וכן אותן הימים ישולם לו כמה פעמים ככה, על ידי הצלחה נוספת – לאחרי שיחזור לאיתנו – בלימוד התורה וקיום המצות.

בברכה לרפואה קרובה ולרפואה שלימה.

(אג"ק ח"י אגרת ג'קסו)

לכל לראש צריך להיטיב ולחזק מצב הבריאות ברוחניות

במענה על מכתבו מ... בו כותב אודות מצב בריאותו,

הנה ידועה הוראת תורתנו חיים על הפסוק ורפא ירפא שניתנה רשות לרופא לרפאות, ובמילא צריך למלאות הוראות רופא מומחה – במקצוע זה.

לקראת שבת

כה

אבל ביחד עם זה צריך לדעת ברור, אשר השי"ת הוא הרופא כל בשר ומפליא לעשות, ואיש פלוני וסם פלוני הם רק שלוחיו ואמצעיו, ובמילא לכל לראש צריך להיטיב ולחזק מצב הבריאות ברוחניות, שעיי"ז מתחזקת הדביקות בה' אלקים שאז חיים כולכם היום בחיות גלוי' ובכל האברים.

ויוסף בהתמדה ושקידה בלימוד התורה קיום המצות בהידור ועבודת התפלה. ומובן שכל זה אפשר להעשות מבלי לנגוע בהבריאות, ודי זמן ביום לעשות בבריאות הנשמה ולעשות בבריאות הגוף. ואז יוטב מצב בריאותו בגשמיות. ואין לך דבר העומד בפני הרצון. בברכה לבריאות הנכונה.

(אג"ק ח"י אגרת ב'תתקצט)

נתנה רשות לרופא לרפאות אבל לא לייאש

נצטערתי להודיע אשר שוב סובל הנהו מרגלו והרופא מטפל בו, ובטח אף שישמור הוראת הרופא, הנה לא ישים לבו לזה וואס ער מאכט עם שווער אויפן הארצען [—שהוא מכביד על לבו], וכידוע פתגם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק בפירוש מרז"ל התורה נתנה רשות לרופא לרפאות, שזה נתינת רשות וכח לרפאות — אבער ניט שווער צו מאכן אויפן הארצען [—אבל לא להכביד על הלב] ואחכה לבשורות טובות ממנו ות"ח מראש.

(אג"ק ח"ז אגרת ב'קצח)

איני גורם מה שקוראים ביה"ח

בעתו קבלתי הידיעה על דבר מצב בריאותו ואשר נכנס לבית הרפואה, — בכלל איני גורם מה שקוראים ביה"ח, גם שאינו לפי ההגיון, שהרי נכנסים לשם להתרפאות, ואמרו חכמינו ז"ל שלעולם ידבר אדם בלשון נקי'...

(אג"ק חכ"א אגרת ח'ריג)

דרכי החסידות

שיחות ואגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ
מליובאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

פיטטיא דאורייתא טבין

"פיטטיא דאורייתא הם גם פטפוטי דברים בסיפורי מעשיות, לא מיבעי מכ"ק האדמו"ר אלא גם סיפורי הנהגות חסידים ואנשי מעשה אפילו הנהגתו של תמים במעשיו והוא איש פשוט היא בכלל פיטטיא דאורייתא, להיותה פטפוט המביא לידי אורייתא בחיבת התורה והמצווה"

חולין על טהרת הקודש

כ"ק אדמו"ר [מוהר"ש] – מספר הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק – אמר: אוהב אני סיפורי החסידים ושיחתם, גם אלה הדברים המסופרים שאינם מדויקים כל כך, ואפילו אלה הדברים שהם מוגזמים. הסיפורים החסידיים מחממים ומאירים את הבית החסידי, שיחת החולין החסידית היא חולין על טהרת הקודש, הדברים הבטלים החסידיים שבסיפורי מעשיות שבהגזמה הם מהדברים שהגמרא מונה במסכת חולין כל דאסר לן רחמנא שרא לן כותי'.

תועלת בלתי משוערה הנני רואה שכל סיפור וסיפור חסידותי גם הפשוט והרגיל מביא תועלת מרובה, ומה גם זכרון מהתועדות זקני החסידים, דבריהם ופתגמיהם, גם העקיצות – שטעך-ווערטלעך, והצחות – גלייך-ווערטלעך – מלאים תוכן רב.

(אגרות קודש ח"ה ע' קמו, ח"ג ע' תט)

לקראת שבת

כז

דרגות בסיפורים

כמה וכמה דרגות בסיפורים:

- (א) כל מה שאחד רואה בעצמו ושומע בעצמו מפי רבו.
(ב) כל מה ששומע מפי אחר – איש נאמן – מה בדבידי' הוה עובדא.
(ג) מה ששומע מפי אחד מזקני אנ"ש בעלי צורה מה שהם קבלו מפי זקנים.
(ד) הסיפורים שמספרים בלי לציין בשם אומרם, בהם גורעין מוסיפיו ודורשין, כל אחד כפי שאיפתו ומהלך רוחו, ואם כי שמוע שמעתי מהוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע כי גם סיפורים כאלה דבר גדול הם וראוי לקובעם בהתוועדויות אנ"ש.
(אגרות קודש ח"ג ע' ת)

פיטטיא דאורייתא מבין

חסידים הראשונים ביארו מאמר רז"ל כל פיטטיא [דיבורים] בישין ופיטטיא דאורייתא טבין – פיטטיא דאורייתא הם גם פטפוטי דברים בסיפורי מעשיות, לא מיבעי מכ"ק האדמו"ר אלא גם סיפורי הנהגות חסידים ואנשי מעשה אפילו הנהגתו של תמים במעשיו והוא איש פשוט היא בכלל פיטטיא דאורייתא, להיותה פטפוט המביא לידי אורייתא בחיבת התורה והמצווה.

(אגרות קודש ח"ד ע' נט)

כל סיפור הוא חלון

כל סיפור הוא חלון.

מבעד לחלון זה – זורח אור ה"עבודה" שמקורו בשמש החסידות.

אור זה – מאיר את כל הפינות החשוכות של בני האדם.

(ספר המאמרים תשי"א ע' 741)

